

Oikeusministeriö  
PL 25  
00023 Valtioneuvosto  
kirjaamo.om@gov.fi

## **Itä-Suomen poliisilaitoksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Oikeusministeriö asetti 9. päivänä lokakuuta 2024 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin valmistella sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain uudistaminen. Työryhmä luovutti ensimmäistä vaihetta koskevan mietintönsä 29.9.2025. Työryhmä ehdotti, että sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia uudistettaisiin erityisesti lain soveltamisalan osalta.

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa kyseisestä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lausunnonantajia pyydetään arvioimaan esitystä kokonaisuutena sekä lisäksi keskeisiä ehdotuksia, ehdotusten vaikutuksia ja ehdotusten perustuslain mukaisuutta erikseen kustakin alla mainitusta osiosta.

### **1 Lausunnonantajan yleiset huomiot koko esityksestä**

Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi voi antaa useita yleisiä huomioita sen sisällön, rakenteen ja oikeudellisen vaikutuksen arvioimiseksi. Seuraavassa on joitakin yleisiä huomioita, jotka liittyvät tällaisen hallituksen esityksen luonnokseen:

#### **1.1 Tavoitteet ja tausta**

Selkeys ja perustelut: On tärkeää, että esityksessä on selkeästi esitetty lainmuutoksen taustalla olevat tavoitteet, kuten sakon ja rikesakon määräämiskäytännön yhdenmukaistaminen, joustavoittaminen tai oikeudenmukaisemmaksi tekeminen. Esityksessä on tuotu esiin, miksi muutokset ovat tarpeellisia ja miten ne parantavat oikeusjärjestelmän toimivuutta ja tasa-arvoa.

Konteksti: On hyvä, että esityksessä käydään läpi myös nykytilan ongelmat ja haasteet, kuten mahdolliset oikeudenmukaisuuden tai käytännön ongelmat sakkojen määräämisessä, virheellisissä tai epäselvissä tilanteissa.

## 1.2 Esityksen rakenne ja jäsenitys

Yhdenmukaisuus ja johdonmukaisuus: Esitys noudattaa selkeää ja loogista rakennetta, jossa lainmuutokset ja niihin liittyvät ehdotukset esitellään osioittain ja johdonmukaisesti. On tärkeää, että lukijalle on helppo seurata esityksen kulkua ja ymmärtää muutosten vaikutukset.

## 1.3 Oikeudelliset vaikutukset

Sakkojen ja rikesakkojen määräämiskäytännöt: Esityksessä käsitellään tarkasti, miten sakon määräämisessä on tarkoitus tehdä muutoksia, ja miten nämä muutokset vaikuttavat viranomaisten toimintaan, kansalaisten oikeuksiin ja käytännön hallintoon. Kysymykseksi, onko tarkoitus siirtää tietynlaisiin automaattisiin järjestelmiin tai käyttää enemmän harkintavaltaa?

Erilaiset sääntömuutokset: Kun esityksessä esitetään muutoksia esimerkiksi rikesakkojen tai sakkojen määräämisessä, esityksessä on tarkasti selitetty, mitä kriteerejä tullaan käyttämään ja minkälaista harkintaa viranomaisilla tulee olla.

Eri hallintoviranomaisten rooli: Esityksessä on esitetty selkeät linjaukset siitä, miten eri viranomaiset, kuten poliisi, syyttäjät ja tuomioistuimet, tulevat toimimaan uuden lain puitteissa sekä miten muutokset vaikuttavat viranomaisten työtaakkaan ja resurssien käyttöön.

## 1.4 Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus: Esityksessä on tärkeää arvioida, kuinka muutokset varmistavat, että sakkoja määrätään tasapuolisesti kaikille kansalaisille.

Oikeusturva: Kansalaisten oikeusturva on keskeinen osa oikeusvaltioperiaatetta. Esityksessä käsitellään, miten uudet säädökset takaavat asianmukaisen valitusmahdollisuuden ja muut oikeudet, mikäli henkilö katsoo, että sakko on määrätty virheellisesti.

## 1.5 Käytännön toteutus ja hallinnollinen taakka

Toteutettavuus ja viranomaisresurssit: On tärkeää, että esityksessä arvioidaan lainmuutosten käytännön toteutettavuutta. Onko viranomaisilla kuitenkaan tarvittavat resurssit muutosten toimeenpanemiseen? Jos lainmuutokset lisäävät viranomaisten työmäärää, esityksessä tulee käsitellä, kuinka tämä taakka jakautuu ja mitkä toimet ovat tarpeen resurssien lisäämiseksi.

Digitalisointi ja automatisointi: Lainmuutokset edellyttävät tietojärjestelmämuutoksia, jotka on tehtävä ennen lakien voimaantuloa.

## 1.6 Sosiaalinen ja taloudellinen vaikutus

Sosiaalinen vaikutus: Esityksessä arvioidaan, miten muutokset vaikuttavat eri yhteiskunnallisiin ryhmiin, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin (esim. alaikäiset).

Taloudelliset vaikutukset: Esityksessä on arvioitava myös lainmuutosten taloudelliset vaikutukset, kuten viranomaisten resursointi ja mahdolliset säästöt, joita automaattiset järjestelmät voivat tuoda.

## 1.7 Kansainvälinen vertailu ja käytäntöjen mukauttaminen

Vertailu muihin maihin: Jos esityksessä viitataan kansainvälisiin käytäntöihin, on hyvä tuoda esiin, miten muissa maissa on ratkaistu vastaavat ongelmat ja mitä kokemuksia niistä on saatu. Tämä antaa lisäperusteluita esityksen ehdotuksille ja helpottaa lainsäätäjän päätöksentekoa.

Yhteenvetona, hallituksen esityksessä tulee olla selkeästi esitetty lainmuutoksen taustalla olevat syyt, muutosten käytännön vaikutukset, oikeudelliset pohdinnat, viranomaisten roolit sekä muutosten vaikutukset kansalaisiin ja yhteiskuntaan laajemminkin. Tärkeää on myös, että esityksessä käsitellään tarpeen mukaan resurssivaatimukset ja hallinnollinen taakka.

## 2 Lain soveltamisalan laajentaminen: rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi tulee tarkasti perustella, miksi ja miten lain soveltamisalan laajentaminen rikoksiin, joista säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta, on tarpeellista ja oikeudenmukaista. Tällaisella laajentamisella on merkittäviä oikeudellisia, käytännöllisiä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka tulee ottaa huolellisesti huomioon.

### 2.1 Tavoitteet ja peruserustelut

Lain soveltamisalan laajentaminen rikoksiin, joista säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta, tarkoittaisi, että nykyisen sakkojärjestelmän soveltaminen ulotettaisiin vakavampiin rikoksiin, jotka eivät ole aivan vakavimpia (vankeus yli kahden vuoden tuomio). Tämä liittyy esimerkiksi siihen, että halutaan selkeyttää sakon käyttöä rikoslain eri osissa, jotta menettelyt olisivat nopeampia ja vähemmän kuormittavia oikeusjärjestelmälle.

Esityksessä perustellaan:

Miksi tämä laajennus on tarpeen (esim. rikosten luonteen, teon vakavuuden, toistuvien rikosten vähentäminen tai oikeusjärjestelmän resursoinnin parantaminen).

Kuinka tämä parantaa lain käytettävyyttä ja käytännön toimivuutta.

Minkälaisiin rikoksiin tätä laajennusta sovellettaisiin (esim. lievempiin väkivaltarikoksiin, omaisuusrikoksiin, tietäntyyppisiin talousrikoksiin jne.).

## 2.2 Rikoslain ja sakkojärjestelmän yhteensovittaminen

Sakon määräämisen sääntöjen laajentaminen vakavampiin rikoksiin, joiden ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta, nostaa esiin kysymyksen siitä, kuinka tämä yhteen sopii rikoslain ja nykyisten rangaistuskäytäntöjen kanssa. Oikeudenkäytön kehitystyöryhmän arviomuistiossa (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2022:39, s. 135; jatkossa myös OMML 2022:39) on todettu, että olisi tarkoituksenmukaista arvioida, millä edellytyksillä tuomioistuimista voitaisiin siirtää pois ne asiaryhmät, jotka eivät edellytä juridista kannanottoa ja jotka ovat riidattomia.

Laissa säädetään menettelystä, jota noudatetaan, kun määrätään sakkorangaistus tuomioistuimen ulkopuolella. Sakkomenettelyssä poliisi tai syyttäjä voi määrätä sakkorangaistuksen, jos kyse on selvästä ja yksinkertaisesta rikosasiasta. Sakkomenettelyssä voidaan käsitellä rikosasia, josta säädetty ankarin rangaistus on sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta ja määrätä enintään 1 000 euron suuruinen menettämisseuraamus. Menettelyn käyttö edellyttää myös epäillyn ja asianomistajan suostumusta. Sakkomenettelyssä määrätty sakkoa ei voida muuntaa vankeudeksi.

Vuoden 2026 alussa laista kumottiin mahdollisuus niin sanotun rangaistusvaatimuksen käyttöön. Rangaistusvaatimuksella sakotetulle on voitu varata mahdollisuus antaa suostumuksensa menettelyyn myöhemmin maksamalla sakko kokonaan tai osittain. Menettelyä on käytetty vähän ja se on työllistänyt viranomaisia sekä viivästyttänyt rikoksen esitutkintaa ja siten sakkomenettelyä.

## 2.3 Käytännön vaikutukset ja oikeusjärjestelmän kuormitus

Sakkojen määrääminen vakavampien rikosten yhteydessä voi vähentää oikeusjärjestelmän kuormitusta, mutta tämä tuo myös riskin siitä, että vakavampia rikoksia käsitellään liian kevyesti. Jos vakavampia rikoksia, joista säädetään jopa kahden vuoden vankeusrangaistusta, rangaistaan sakolla, voidaan synnyttää epäselvyyksiä siitä, miten oikeudenmukaisuutta toteutetaan.

Oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus: Kuinka varmistetaan erityisesti silloin, kun rikoksen uhrit voivat kokea, että he eivät saa riittävää oikeutta?

Tuomioistuinten ja viranomaisten rooli: Onko esityksessä huomioitu, että vakavampien rikosten osalta oikeusjärjestelmä voi haluta pitää tuomioistuinikäsitelyn? Miten varmistetaan, ettei tämä "automaattinen sakon määrääminen" vähennä tuomioistuinten roolia tai oikeusprosessin painoarvoa?

## 2.4 Tarkat kriteerit ja rajaukset

On tärkeää, että lainmuutoksen yhteydessä määritellään tarkasti ne rikoskategoriat ja kriteerit, joiden perusteella sakkoa voisi määrätä vakavammista rikoksista. Tämä varmistaisi lain ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden.

Millaisiin rikoksiin tämä laajennus koskee: Onko kyseessä vain tietyt vähemmän vakavat rikokset, kuten lievät väkivaltarikokset tai omaisuusrikokset, joissa sakon määrääminen olisi mahdollinen ja järkevä?

Käytettävät rangaistusasteikot: Mikä on se rangaistusasteikko, jonka puitteissa sakko voi korvata vankeusrangaistuksen? Onko lainmuutoksessa otettu huomioon se, että tietyt rikokset voivat sisältää erityisesti vahingonkorvausvelvoitteita, jotka eivät sovi sakon käytön piiriin?

## 2.5 Yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikutus

Yhteiskunnalliset vaikutukset voivat olla merkittäviä, jos rikoksista, joista voi tulla tuomioita jopa kahden vuoden vankeudesta, alettaisiin määrätä sakkoja pääsääntöisesti. Tämä voisi johtaa tilanteisiin, joissa tietyt rikokset jäivät "rankaisematta" lainmukaisella tavalla, ja tämä voisi aiheuttaa epäluottamusta oikeusjärjestelmään.

Taloudelliset vaikutukset: Vahvistetaanko rikoksentekijöiden taloudellista vastuuta (esimerkiksi sakon suuruuden nousu) riittävästi?

Rikoskäyttäytymisen vaikutus: Voiko sakon määrääminen vakavammista rikoksista vähentää rikollisten käyttäytymistä? Vai onko rangaistuksen täysimääräinen kärsiminen (esim. vankeus tai yhdyskuntapalvelu) tehokkaampi rikollisuuden ehkäisemiseksi?

## 2.6 Kansalaisten oikeusturva ja valitusmahdollisuudet

Kansalaisten oikeusturva ja oikeudenmukaisuus on erityisesti korostettava tällaisessa laajennuksessa. On varmistettava, että sakon määräys ei alenna rikoksentekijän mahdollisuuksia puolustautua oikeudenmukaisessa oikeudenkäynnissä, ja että heillä on asianmukaiset valitusmahdollisuudet, mikäli sakko ei ole oikeudenmukainen seuraamus.

Yhteenveto:

Laajennus rikoksiin, joista säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta, on monivaiheinen ja vaikuttaa oikeusjärjestelmän käytäntöihin ja periaatteisiin. Esityksessä on huolellisesti perusteltava, miksi tämä laajennus on tarpeen, ja varmistettava, että sen käytännön soveltaminen ei heikennä oikeudenmukaisuutta tai luo epäselvyyksiä rikosoikeudellisessa järjestelmässä.

### 3 Lain soveltamisalan laajentaminen: menettämisseuraamukset

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi menettämisseuraamusten soveltamisalan laajentaminen on tärkeä ja monivaiheinen kysymys, jolla on merkittäviä oikeudellisia ja käytännöllisiä vaikutuksia. Menettämisseuraamukset liittyvät rikosentekijän omaisuuden menettämiseen, ja niiden soveltamisala voi laajentua esimerkiksi silloin, kun rikoksen tuottama hyöty (esimerkiksi varastettu omaisuus tai rikollisesta toiminnasta saatu taloudellinen etu) on tarkoitus konfiskoida osana rangaistusta.

Laajentaminen voisi tarkoittaa, että menettämisseuraamuksia sovellettaisiin laajemmin rikoksiin, jotka nykyisin eivät kuulu sen piiriin, mutta joista voidaan saada huomattavaa taloudellista hyötyä. Tässä yhteydessä on tärkeää arvioida sekä menettämisseuraamusten oikeudellisia periaatteita että niiden käytännön vaikutuksia.

#### 3.1 Tavoitteet ja taustaperustelut

Esityksessä selkeästi perustellaan, miksi menettämisseuraamusten soveltamisalaa on tarpeen laajentaa. Tällaisen laajentamisen voi perustella monella tavalla, kuten:

**Rikollisten hyötyjen konfiskointi:** Laajentamalla menettämisseuraamusten soveltamisalaa pyritään estämään rikosentekijöiden taloudellisen hyödyn säilyminen, mikä voi toimia ennaltaehkäisevänä tekijänä ja parantaa oikeudenmukaisuutta. Rikosentekijät eivät saa pitää rikoksella hankkimaansa omaisuutta tai etua.

**Oikeudenmukaisuus ja tehokkuus:** Mikäli rikosentekijä on saanut merkittävää taloudellista hyötyä rikoksestaan (esim. talousrikoksissa), menettämisseuraamuksen soveltaminen voi tuoda lisää oikeudenmukaisuutta ja tasapainoa rangaistuskäytäntöihin.

**Juridinen selkeys:** Menettämisseuraamusten laajentaminen voi myös selkeyttää käytäntöjä, kun ne ulotetaan laajemminkin niihin rikoksiin, jotka nyt käsiteltäisiin sakkomenettelyssä, joissa rikosentekijä on saanut varallisuusetua.

#### 3.2 Soveltamisalan laajentaminen ja menettämisseuraamusten käyttö

**Laajennuksen perusoikeusnäkökohdat:** Menettämisseuraamukset voivat olla kiistanalaisia perusoikeusnäkökulmasta, koska ne voivat rajoittaa yksilön omaisuudensuojaa. Esityksessä arvioidaan, ettei olisi perustuslaillisia esteitä sille, että sakkomenettelyssä määrättävien menettämisseuraamusten määrää korotettaisiin maltillisesti.

Esityksessä tulisi vain määritellä tarkasti ne rikokset, joihin menettämisseuraamus sovellettaisiin, ja miten rikoksen tuottama taloudellinen hyöty arvioidaan.

Esityksessä tulisi myös määritellä ne kriteerit, joiden täytyessä menettämisseuraamus on mahdollinen. Esimerkiksi onko kyseessä vain taloudellinen hyöty, vai otetaanko huomioon myös rikoksen laajuus tai vakavuus?

### 3.3 Laajennuksen käytännön vaikutukset

Menettämisseuraamusten laajentaminen voi vaikuttaa oikeusjärjestelmän käytäntöihin ja viranomaisten työhön, erityisesti silloin, kun rikoksentekijän omaisuuden takavarikointi ja sen mahdollinen myynti tai tuhoaminen on osana seuraamusprosessia.

Esityksessä tulisi arvioida:

Resurssit ja hallinnollinen taakka: Miten laajennus vaikuttaa viranomaisten työmäärään? Esimerkiksi, jos menettämisseuraamus tulee sovellettavaksi laajemmassa mittakavassa, viranomaisten on oltava valmiita käsittelemään suurempia määriä takavarikoitua omaisuutta ja prosesseja, jotka liittyvät omaisuuden myyntiin tai tuhoamiseen.

Käytännön toteutus: Miten menettämisseuraamuksia sovelletaan käytännössä, ja mitä viranomaisia tähän prosessiin osallistuu?

### 3.4 Kansalaisten oikeusturva ja valitusmahdollisuudet

Menettämisseuraamusten laajentaminen tuo mukanaan riskejä kansalaisten oikeusturvan kannalta, erityisesti silloin, kun kyseessä on omaisuuden menettäminen rikoksen vuoksi. On tärkeää, että lainmuutoksessa otetaan huomioon oikeusturvan perusperiaatteet ja mahdolliset valitusmahdollisuudet menettämisseuraamuksia vastaan.

Yhteenveto:

Menettämisseuraamusten soveltamisalan laajentaminen on monivaiheinen ja tarkkaa harkintaa vaativa prosessi. Esityksessä on huolellisesti selitettävä, miksi laajennus on tarpeen, kuinka se parantaa rikollisuuden torjuntaa ja oikeudenmukaisuutta, ja kuinka varmistetaan, että se toteutetaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Tärkeää on myös arvioida käytännön toteutusta, viranomaisten valtuuksia ja kansalaisten oikeusturvaa.

Esityksessä ehdotetaan korotettavaksi sakkomenettelyssä määrättävän menettämisseuraamuksen suuruus 5 000 euroon. Ehdotusta voidaan pitää perusteltuna, koska menettämisseuraamuksen ylärajaa korottamalla sakkomenettelyn soveltamisalan piiriin siirtyisi sellaisia rikosasioita, jotka nykytilanteen mukaan soveltuisivat sakkomenettelyyn muilta kuin menettämisseuraamusta koskevan vaatimuksen osalta. Esimerkiksi ympäristöoikeudessa ainoastaan lupamaksujen suuruuden vuoksi muutoin sakkomenettelyyn soveltuvia selviä ja yksinkertaisia asioita on käsiteltävä oikeudenkäynnissä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että muutoin sakkomenettelyyn soveltuva asia siirtyy normaaliin rikosprosessiin ainoastaan vaadittavan menettämisseuraamuksen määrän vuoksi.

## 4 Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän ratkaisuvälit

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän

ratkaisuvallalta on tärkeä ja monivaiheinen kysymys, joka vaikuttaa sekä rikosprosessin sujuvuuteen että oikeudenmukaisuuteen. Lainmuutoksessa on tärkeää selvittää, kuinka esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle annetaan asianmukaiset valtuudet, mutta samalla varmistetaan, että oikeudenmukaisuus ja kansalaisten oikeusturva säilyvät.

#### 4.1 Esitutkintaviranomaisen ratkaisuvallalta

Esitutkintaviranomaisen rooli on rikosprosessin alkuvaiheessa keskeinen. Tämänhetkisen lain mukaan esitutkintaviranomaisella voi olla rajallisia valtuuksia määrätä sakkoja, mutta laajennettaessa sakon käyttöä rikoksiin, joissa ankarin rangaistus on jopa kaksi vuotta vankeutta, on tärkeää arvioida, kuinka esitutkintaviranomaisen roolia tulisi laajentaa tai tarkentaa.

Esityksessä ehdotetaan, että sakkomenettelylaissa tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi toimitettaisiin esitutkintalain 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvittäisiin ainoastaan ne seikat, jotka olisivat välttämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen tai rikesakkomääräyksen antamiseksi. Tämä koskisi sekä nykyisen soveltamisalan asioita että ehdotettua laajempaa sakkomenettelyn soveltamisalaa. Edelleen sakkomenettelyssä sovellettaisiin myös muita esitutkintalain säännöksiä. Sakkomenettelyn laajennetun soveltamisalan asioissa ei olisi poikkeuksia suppean esitutkinnan tekemisestä. Tällöin sovellettaisiin myös edellä mainittuja esitutkintalain säännöksiä. Tällä varmistettaisiin se, että ehdotus olisi sopusoinnussa direktiivien kanssa.

Ottaen huomioon sakkomenettelyssä käsiteltävien asioiden laatu myös sakkomenettelyn laajennetussa soveltamisalassa sakkomenettelyssä käsiteltävien asioiden esitutkinnassa ei ole pääsääntöisesti tarvetta tutkinnanjohtajalle tai kuulustelutodistajalle. Mikään ei kuitenkaan estä tarvittaessa käyttämästä tutkinnanjohtajaa sakkomenettelyssä ratkaistavassa asiassa, jonka esitutkinta suoritetaan suppeana. Toisaalta sakkomenettelyn laajennetussa soveltamisalassa ei olisi asioiden laatu huomioiden tarpeen suorittaa normaalia täysimittaista esitutkintaa, sillä tämä kuormittaisi tarpeettomasti esitutkintaviranomaisia. Tämän huomioiminen on tärkeää.

Esitutkintaviranomaisen valtuudet luonnoksessa huomioidaan seuraavilla tavoilla:

**Sakkojen määräämisoikeus:** Esitutkintaviranomaiselle ei yleensä kuulu valta määrätä vakavampia rangaistuksia, mutta esityksessä voitaisiin pohtia, voisiko esitutkintaviranomainen määrätä sakon tietyissä lievemmissä rikoksissa myös ilman syyttäjän osallistumista, erityisesti silloin, kun teon vakavuus on vähäinen ja rikoksenteijä ei ole ennestään syyllistynyt vakaviin rikoksiin. Valtaosa sakkomenettelyssä käsiteltävistä asioista on sillä tavoin selviä ja yksinkertaisia, ettei kysymys niiden soveltumisesta sakkomenettelyyn ole lainkaan tulkinnanvarainen. Osa asioista voi kuitenkin olla sellaisia, että rajanvetoa sakkomenettelyyn ja rikosprosessin välillä on tarpeen harkita. Tällaisissa tilanteissa voidaan tarvita myös syyttäjän lainopillista osaamista.

Ehdotetun säännöksen nojalla poliisi voisi tarvittaessa neuvotella syyttäjän kanssa siitä, soveltuuko yksittäinen rikosasia sakkomenettelyyn. Säännös ei olisi velvoittava vaan poliisilla olisi mahdollisuus matalalla kynnyksellä konsultoida syyttäjää asian soveltumista sakkomenettelyyn, mahdollisesti oikeasta rikosnimikkeestä, rangaistuksen mittamiseen liittyvistä seikoista tai muusta oikeudellista arviointia vaativasta seikasta. Velvoittava säännös ei olisi perusteltu, koska valtaosa sakkomenettelyyn soveltuvista asioista ei edellytä syyttäjän arviointia. Menettelyn avulla voitaisiin varmistaa se, että sakkomenettelyyn päätyisi vain siihen soveltuvia asioita.

Ehtojen määrittäminen ja arviointi: Esitutkintaviranomaiselle voisi antaa laajempia valtuuksia arvioida, onko sakon määrääminen tarkoituksenmukaista, erityisesti pienemmissä rikoksissa (esim. liikennesäännösten rikkominen, lievä omaisuusrikos), joissa rikosentekijän taustaa ja teon laajuutta voidaan arvioida nopeasti ja tehokkaasti.

Päätöksenteon kriteerit ja rajat: Esitutkintaviranomaiselle ei kuitenkaan tulisi antaa liian laajoja valtuuksia määrätä sakkoa vakavammista rikoksista, erityisesti silloin, kun rikosentekijän taustalla voi olla toistuvia rikoksia tai rikoksen vakavuus on merkittävä. Tällöin syyttäjällä tulisi olla tärkeä rooli päätöksenteossa.

Rajojen määrittäminen esitutkintaviranomaisen valtuuksille: Onko esitutkintaviranomaiselle tarkoituksenmukaista antaa valtuus määrätä sakkoja tietynlaisten rikosten osalta? Millaiset rikokset tulisi jättää syyttäjän käsiteltäväksi myös rikoksissa, joissa rangaistusmaksimi olisi alle kaksi vuotta?

Oikeusvarmuus: Miten varmistetaan, ettei esitutkintaviranomaisen valtuudet laajene niin laajaksi, että se vaikuttaa kansalaisten oikeusturvaan tai johtaa virheellisiin päätöksiin?

Kysymys poliisiin kohdistuvan rikoksen käsittelystä sakkomenettelyssä, erityisesti jääviyden osalta, on oikeudellisesti mielenkiintoinen. Yleisesti ottaen sakkomenettelyssä voidaan määrätä sakko monista lievemmistä rikoksista ilman oikeudenkäyntiä, mutta on olemassa joitakin ehtoja, jotka liittyvät prosessin oikeudenmukaisuuteen.

#### Jääviyden perusperiaatteet

Jääviyden periaatteet perustuvat siihen, että oikeudenmukaisuus ja puolueettomuus eivät saa vaarantua, ja osapuolilla on oltava mahdollisuus saada asiansa käsitellyksi ilman ennako-oletuksia tai eturistiriitoja. Tässä tapauksessa pohditaan, voiko sama poliisimies tai -partio, joka on joutunut vastustamisen kohteeksi, käsitellä samaa rikosta sakkomenettelyssä.

#### Jääviys sakkomenettelyssä

Sakkomenettelyssä on yleisesti mahdollista määrätä sakko ilman oikeudenkäyntiä, mutta jos poliisimies, joka on joutunut rikoksen kohteeksi, on myös osallisena rikoksen käsittelystä, voidaan syntyä tilanne, jossa jääviyden periaatteet tulevat kyseeseen.

Poliisimies ei voi toimia itseään vastaan: Jos poliisimies on joutunut rikoksen kohteeksi (esimerkiksi väkivallasta tai vastustamisesta), hän ei voi käsitellä itseään koskevaa tapausta. Tällöin voidaan katsoa, että poliisi on jäävi, koska hänen osallisuutensa voi vaikuttaa objektiivisuuteen ja puolueettomuuteen.

Poliisijohdon tai toisen poliisin puuttuminen: Sakkomenettelyssä on tärkeää, että rikoksen selvittely ja mahdollinen sakon määrääminen tapahtuu objektiivisesti. Jos alkuperäinen poliisimies tai -partio on jäävi, asia voidaan siirtää toisen poliisin tai poliisipartion käsiteltäväksi. Tämä varmistaa, ettei rikoksen käsittelyyn liity eturistiriitaa tai epäilyksiä puolueettomuudesta.

#### Käsittely sakkomenettelyssä

Jos poliisi määrää sakon jollekin, joka on syyllistynyt vastustamiseen, joka on kohdistunut juuri tähän poliisiin, on suositeltavaa, että toinen poliisi tekee sakon määräämisen. Tällöin vältetään se, että sakkomääräys voisi näyttää puolueelliselta tai henkilökohtaiselta.

Jos poliisi ei voi itse olla osallisena sakkomääräyksessä, voi olla, että asia käsitellään yleisesti jonkun muun viranomaisen toimesta, kuten syyttäjän, ja jos poliisi päättyy kirjoittamaan sakkolapun, hänen ei tulisi olla suoraan mukana sen käsittelyssä, jotta jäävyttä ei synny.

#### Yhteenveto

Poliisimiehen tai -partion tulee käytännössä jäädä itsensä, jos he ovat olleet osallisina rikoksessa, johon on kohdistettu vastustaminen. Tällöin asiasta tulisi päättää toinen viranomainen tai poliisi, joka ei ole ollut osallisena rikoksen kohteena. Tämä varmistaa prosessin oikeudenmukaisuuden ja puolueettomuuden.

## 4.2 Syyttäjän ratkaisuvälä

Syyttäjän rooli rikosprosessissa on keskeinen, erityisesti rangaistusten ja seuraamusten määräämisessä. Syyttäjällä on laajemmat valtuudet arvioida, millainen seuraamus on rikoksen vakavuuteen nähden sopiva, ja hän voi myös valvoa sitä, että oikeusprosessissa noudatetaan lain mukaisia menettelyjä.

Syyttäjälaitoksessa annetussa laissa säädetty syyttäjän itsenäinen ja riippumaton päätösvalta huomioiden syyttäjän poliisille antama neuvonta ei kuitenkaan olisi asian lopulta ratkaisevaa syyttäjää sitova, vaan asian ratkaiseva syyttäjä voisi ottaessaan asian ratkaistavakseen arvioida asiaa myös toisin.

Valvonta ja harkinta: Syyttäjän rooli korostuu erityisesti silloin, kun rikos on vakavampi. Syyttäjän tulee huolehtia siitä, että sakon määrääminen on oikeudenmukaista ja että rangaistus vastaa rikoksen vakavuutta. Syyttäjä voi myös valvoa sitä, ettei seuraamusta määrätä väärin perustein tai laiminlyöden rikoksen kokonaisarviointia.

Sakon määräämisen kriteerit: Milloin poliisilla olisi oikeus määrätä sakko ja millä perusteilla se tehdään? Entä milloin sakkoa ei voida määrätä, ja syyttäjän tulee viedä asia tuomioistuimeen?

Syyttäjän valvontarooli ja valitusmahdollisuudet: Miten syyttäjä valvoo oikeudenmukaisuutta ja mahdollistaa valitusprosessin, jos sakkoa pidetään kohtuuttomana?

#### 4.3 Oikeusturva ja perusoikeudet

Esitutkintaviranomaisen ratkaisuvallasta lisääntyy lainmuutoksessa, mikä voi vaikuttaa rikosentekijöiden oikeusturvaan.

Oikeusturvaperiaatteet: Miten esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän ratkaisuvallasta turvaa kansalaisten oikeusturvan ja estää virheellisten päätösten syntymisen? Voiko oikeudenmukaisuus vaarantua, jos ratkaisuvallasta on liian laajaa esitutkintaviranomaiselle?

#### 4.4 Oikeusprosessin sujuvuus ja tehokkuus

Laajennettu ratkaisuvallasta voi edistää oikeusprosessin sujuvuutta, sillä se voi vähentää tarvetta viedä juttuja tuomioistuimeen. Tämä voi säästää resursseja ja nopeuttaa rikosprosessin etenemistä. Toisaalta on varmistettava, että esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän päätökset eivät ole liian kiireellisiä ja että niissä on riittävä harkinta.

Prosessin nopeus ja resurssit: Kuinka esitutkintaviranomaisen lisääntynyt ratkaisuvallasta voi edistää oikeusprosessin sujuvuutta, mutta samalla varmistaa, että harkinta on riittävän syvällistä?

Resurssitarpeet: Onko riittävästi koulutusta ja resursseja, jotta esitutkintaviranomaiset pystyvät tekemään oikeudenmukaisia ja perusteltuja päätöksiä laajentuneen valtuutensa puitteissa?

### 5 Alaikäinen epäilty sakkomenettelyssä

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi alaikäisten epäiltyjen osalta on tärkeää ottaa huomioon erityisesti lasten ja nuorten suojaaminen ja oikeusturvan varmistaminen. Alaikäisten kohdalla on noudatettava erityisiä sääntöjä ja periaatteita, jotka huomioivat heidän kehitysvaiheensa, kyvykkyytensä ymmärtää oikeudellisia seurauksia ja mahdollisuuden kuntoutua rikollisesta toiminnasta.

## 5.1 Alaikäisten suojaaminen ja erityiskohtelu rikosprosessissa

Alaikäisten osalta rikosoikeudellinen prosessi on erityisen herkkä, ja heidän osalta on noudatettava sekä kansallista että kansainvälistä oikeutta, joka korostaa lasten oikeuksia ja suojaa. Esityksessä tulee selventää, kuinka lainmuutoksessa otetaan huomioon alaikäisten erityispiirteet ja niiden vaikutus sakon määräämiseen.

Alaikäisten osalta tärkeät periaatteet ja huomiot:

Erityinen suoja ja tuki: Alaikäisten osalta on tärkeää, että rikosoikeudellinen prosessi ei rajoita heidän mahdollisuuksiaan ”kuntoutua”. Esityksessä on huomioitava, että sakon määräämistä ei tule pitää ensisijaisena välineenä rangaistuksena, vaan mahdollisesti käytettävä muilla keinoilla, kuten kuntoutuksella, ohjauksella tai valvonnalla, jotka tukevat nuoren kehitystä ja vähentävät rikollisen toiminnan toistumista.

Rikosoikeuden erityissäännökset alaikäisten kohdalla: Alaikäisten rikosoikeudellinen vastuu on Suomessa rajoitettu, ja useimmissa tapauksissa nuorille ei määrätä samoja rangaistuksia kuin aikuisille. Esityksessä on tarkennettu, miten sakot liittyvät alaikäisiin ja kuinka rangaistusten soveltaminen tapahtuu huomioiden heidän ikänsä.

## 5.2 Sakon soveltaminen alaikäisille

Sakon soveltaminen alaikäisiin rikoksentekijöihin on erityisen herkkä kysymys, sillä alaikäiset eivät välttämättä kykene ymmärtämään täysin rahallisten seuraamusten vaikutuksia. Tämän vuoksi esityksessä on syytä selventää, millä tavoin alaikäisille voidaan määrätä sakkoja ja mitä erityistoimia tulee tehdä heidän kohdallaan.

Rahallisten seuraamusten rajoitukset: Alaikäisten osalta sakon määrääminen voi olla epäkäytännöllistä, sillä nuorilla ei välttämättä ole varaa maksaa sanktioita. Esityksessä tulisi arvioida, kuinka rahallisten seuraamusten soveltaminen alaikäisiin voi estää heitä saattamasta itseään taloudellisiin vaikeuksiin, ja voisiko muita, enemmän kuntoutusta tukevia seuraamuksia olla vaihtoehtona.

Nuoren kehityksen ja tarpeiden huomioiminen: Alaikäiselle määrättävä sakko pitäisi aina perustella siten, että se ei ole nuoren kehityksen kannalta haitallinen. Esityksessä tulisi selventää, että sakkojen määräämisen lisäksi nuoren erityistarpeet, kuten psykologinen tuki, perhetyö ja muut kuntoutuskeinot, ovat keskiössä.

## 5.3 Syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen rooli alaikäisten kohdalla

Alaikäisten epäiltyjen osalta esitutkintaviranomaisilla ja syyttäjillä on erityinen vastuu, joka liittyy nuoren oikeusturvaan ja kehityksellisiin tarpeisiin. Esityksessä tulisi ottaa huomioon, että nuorten kohdalla päätöksenteko sakon määräämisestä ei voi olla yhtä mekaanista kuin aikuisilla, vaan se edellyttää erityistä harkintaa.

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän harkintavalta: Alaikäisten osalta esitutkintaviranomaisilla ja syyttäjillä tulisi olla erityinen harkintavalta siinä, milloin sakon määrääminen

on sopivaa ja milloin se tulisi korvata muilla seuraamuksilla. Esityksessä tulisi tarkentaa, että nuorten osalta on noudatettava erityistä varovaisuutta rangaistusten määräämisessä.

#### Yhteenveto

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on otettava huomioon alaikäisten erityistarpeet ja oikeusturva sakon ja rikesakon määräämisessä. Alaikäisille määrättävien seuraamusten tulisi olla erityisesti nuorten kehitykseen, perhetilanteeseen ja rikoksentekijän taustaan perustuvia. Esityksessä tulisi myös määritellä, kuinka esitutkintaviranomaisella ja syyttäjällä on erityinen harkintavalta, ja kuinka nuoret voivat käyttää oikeuksiaan, kuten valitusmahdollisuuksia, oikeusturvan takaamiseksi.

Sakkomenettelyä käytetään myös alaikäisten lievissä rikosasioissa runsaasti eivätkä oikeusturvavaatimukset edellytä menettelystä luopumista. Sen sijaan menettelyn laajentamista nykyistä törkeämpiin rikostunnusmerkistöihin on syytä erikseen arvioida. Ensinnäkin valmistelussa ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena säätää alaikäisten asioissa täysikäisistä poikkeavaa enimmäisrangaistuksen rajaa, vaan perustelluimmat vaihtoehdot ovat joko se, että alaikäisten asiat voitaisiin käsitellä sakkomenettelyssä nykyisessä laajuudessa tai se, että enimmäisrangaistuksen raja nostettaisiin edellä ehdotetulla tavalla kahteen vuoteen vankeutta. Näistä poikkeavan enimmäisrangaistuksen säätäminen olisi omiaan monimutkaistamaan menettelyä.

Oikeusturvanäkökulmasta olisikin perustelluinta, että alaikäisen vähäistä törkeämmät rikosasiat käsitellään tuomioistuimessa. Toisaalta soveltamisalan laajentaminen voisi nopeuttaa alaikäisen rikosasian käsittelyä. Alaikäinen epäilty voisi siten suostumuksellaan saada asiansa käsiteltyä joutuisammin sakkomenettelyssä. Yhdenvertaisuusnäkökohdat puoltaisivat sitä, että rikoksesta epäillyn ikä ei estä mahdollisuutta hyötyä sakkomenettelyn nopeammasta käsittelystä. Tämä puoltaisi soveltamisalan laajentamista myös alaikäisiin epäiltyihin.

Valmistelussa on päädytty kokonaisarvioinnissa siihen, että oikeusturvanäkökohdat puoltavat sakkomenettelyn soveltamisalan säilyttämistä ennallaan silloin, kun on kyse alaikäisen tekemäksi epäillystä rikoksesta.

## 6 Asianosaisten suostumukset ja suostumuksen peruuttaminen

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi asianosaisten suostumuksen ja suostumuksen peruuttamisen huomioiminen on tärkeä oikeusprosessin läpinäkyvyyden, oikeudenmukaisuuden ja osapuolten itsehallinnan kannalta. Suostumus ja sen peruuttaminen voivat liittyä erityisesti tilanteisiin, joissa rikoksentekijä hyväksyy tietyn seuraamuksen, kuten sakon, ja prosessi etenee nopeammin ilman oikeudenkäyntiä tai tuomioistuimen käsittelyä.

## 6.1 Suostumuksen rooli rikosprosessissa

Suostumus voi tulla kyseeseen erityisesti silloin, kun rikoksentekijä hyväksyy sakon määräämisen ilman oikeudenkäyntiä tai tuomioistuimen käsittelyä. Tämä voi nopeuttaa prosessia ja säästää oikeusjärjestelmän resursseja. Suostumus voi olla myös vaihtoehto monimutkaiselle ja pitkäkestoiselle oikeudenkäynnille, erityisesti silloin, kun kyse on vähäisemmistä rikoksista.

Epäillyn suostumus on keskeinen summaarisen menettelyn edellytys. Tämän vuoksi suostumusta koskevaa sääntelyä ei tule lieventää. Asianomistajan suostumuksesta luopuminen heikentäisi asianomistajan prosessuaalisia oikeuksia ja muutos olisi ongelmallinen, jos sakkomenettelyn soveltamisalaa laajennetaan. Tästä syystä esityksessä ei ehdoteta asianomistajan suostumuksesta luopumista, joka on hyvä asia.

## 6.2 Suostumuksen peruuttaminen

Suostumuksen peruuttaminen on tärkeä oikeusmekanismi, joka turvaa asianosaisten oikeusturvan. Suostumus voi olla alkuun annettu tiettyjen olosuhteiden vallitessa, mutta myöhemmin voi käydä ilmi, että asianosaista ei ole voitu informoida kaikista suostumuksen seurauksista, tai olosuhteet ovat muuttuneet niin, että suostumus ei ole enää voimassa.

### a) Suostumuksen peruuttaminen ennen päätöksentekoa

Esityksessä tulisi selventää, että asianosaisella on oikeus peruuttaa suostumuksensa ennen kuin sakko on määrättävä tai se on tullut voimaan. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että henkilö voi vetäytyä suostumuksestaan ennen kuin viranomainen tekee lopullisen päätöksen seuraamuksesta. Tämä oikeus tulisi taata, jotta asianosainen voi tarvittaessa palata perinteiseen oikeusprosessiin.

### b) Suostumuksen peruuttaminen määräämisen jälkeen

Suostumuksen peruuttaminen voi olla mahdollista myös silloin, kun sakko on jo määrätty, mutta silloin se voi olla hieman monimutkaisempaa. Esityksessä tulisi määritellä, että jos suostumus on peruutettu päätöksentekovaiheessa, niin rikoksentekijälle on annettava mahdollisuus hakea oikeudenmukaista käsittelyä tai muutoksenhakua. Tämä voisi sisältää mahdollisuuden riitauttaa päätös tuomioistuimessa, vaikka suostumus olisi alun perin annettu.

### c) Suostumuksen peruuttamisen syyt

Luonnoksessa voidaan myös tarkentaa, että suostumuksen peruuttaminen on mahdollista silloin, kun:

Rikoksentekijä on antanut suostumuksen virheellisten tietojen perusteella (esim. hänelle ei ole selitetty kaikkia seuraamuksia).

### 6.3 Suostumuksen antamisen ja peruuttamisen valvonta

Suostumuksen antaminen ja sen peruuttaminen voivat liittyä rikosoikeudellisen prosessin nopeutettuun käsittelyyn, mutta niiden oikeudenmukaisuuden varmistaminen on keskeistä. Esityksessä tulisi määritellä menettelytavat, jotka takaavat, että suostumus on annettu ja peruutettu asianmukaisesti. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että:

Suostumuksen antaminen ja peruuttaminen kirjataan virallisesti.

Suostumus ja sen peruuttaminen varmistetaan joko asianomaisen todistuksella, asianajajan tai muun puolueettoman tahon valvonnalla.

Rikoksenteikijälle annetaan tarvittavat tiedot ja tuki suostumuksen antamisessa ja sen peruuttamisessa.

### 6.4 Erityistapaukset: alaikäiset ja muut erityisryhmät

Alaikäisten tai erityisryhmien kohdalla suostumuksen antaminen voi olla erityisen haasteellista, sillä he eivät välttämättä kykene täysin ymmärtämään kaikkia suostumuksen seurauksia. Tämän vuoksi esityksessä tulisi määritellä, että nuorten ja erityisryhmien suostumusta tulee aina arvioida erityisen huolellisesti. Alaikäisten kohdalla esimerkiksi huoltajien tai muun laillisen edustajan suostumus voi olla tarpeen.

#### Yhteenveto

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on tärkeää ottaa huomioon asianosaisten suostumuksen ja suostumuksen peruuttamisen rooli sakon määräämisessä. Suostumuksen tulee olla vapaaehtoinen, tietoinen ja selkeä, ja asianosaiselle tulee taata mahdollisuus peruuttaa suostumus ennen päätöksentekoa. Lisäksi esityksessä tulee selventää, kuinka suostumuksen peruuttaminen ja sen vaikutukset voidaan toteuttaa oikeudenmukaisesti ja asianmukaisesti, erityisesti alaikäisten ja muiden erityisryhmien osalta.

Mutta käytännössä suostumuksen peruuttamismahdollisuus sakkomenettelyssä viivyttää menettelyä jonkin verran, koska jos asianosainen peruuttaa suostumuksensa, asia palautuu tavanomaiseen rikosprosessiin. Soveltamiskäytännössä on myös ollut epäselvyyttä siitä, missä vaiheessa menettelyä suostumuksen peruuttaminen on mahdollista ja mitä suostumuksen peruuttaminen tarkoittaa ottaen koskee. Sakkomenettelyssä on ollut esimerkiksi epäselvää, voiko suostumusta peruuttaa sakkomääräyksen antamisen jälkeen, vai koskeeko suostumuksen peruuttaminen vain asiaa, joka on käsitelty sakkovaatimuksella. Käytännön ongelman muodostavat myös ulkomaalaiset sakotetut, jotka antavat suostumuksensa menettelyyn ja poistuttuaan maasta peruuttavat sen. Edellä mainituista syistä olisi perusteltua arvioida suostumuksen peruuttamismahdollisuudesta luopumista, minkä suoksi se on perusteltua.

## 7 Lain soveltamisalan laajentaminen: yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittely

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi lain soveltamisalan laajentaminen yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelyssä liittyy keskeisesti siihen, kuinka julkinen rikosoikeudellinen prosessi voi käsitellä yksityisoikeudellisia vaatimuksia, kuten vahingonkorvauksia tai muita yksityisoikeudellisia oikeuksia, rinnakkain rikosoikeudellisten seuraamusten kanssa.

### 7.1 Yksityisoikeudelliset vaatimukset rikosprosessissa

Yksityisoikeudelliset vaatimukset voivat liittyä esimerkiksi vahingonkorvaukseen, joka esitetään rikoksentekijälle rikosoikeudellisessa prosessissa. Esityksessä on tärkeää määritellä, miten rikosoikeudellinen prosessi ja yksityisoikeudelliset vaatimukset yhdistyvät tai miten ne otetaan huomioon rinnakkain. Tällöin voidaan olla tekemisissä tilanteen kanssa, jossa henkilö on saanut rikosoikeudellisen rangaistuksen, mutta samalla hänelle esitetään yksityisoikeudellinen vaatimus, kuten taloudellinen vahingonkorvaus.

#### a) Yksityisoikeudellisten vaatimusten esittäminen ja käsittely

Rikosoikeudellisen ja yksityisoikeudellisen vastuun välillä on eroja, mutta niillä voi olla yhteyksiä. Esityksessä on selvitettävä, miten lain soveltamisala laajentuu niin, että yksityisoikeudelliset vaatimukset voidaan käsitellä rinnakkain rikosoikeudellisen seuraamuksen kanssa.

Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

Rikosoikeudellisen ja yksityisoikeudellisen erottaminen: Esityksessä tulisi määritellä, että vaikka rikosoikeudellisessa prosessissa käsitellään rikoksentekijän vastuuta valtiolle (sakot), yksityisoikeudelliset vaatimukset käsitellään erillään, mutta voidaan liittää prosessiin osana rikoksen seurauksia (esim. vahingonkorvaukset uhreille).

Rikoksen seuraukset ja yksityisoikeudelliset vaatimukset: Jos rikoksen uhri esittää yksityisoikeudellisen vaatimuksen, kuten vahingonkorvauksen, esityksessä voisi määritellä, että rikosoikeudellinen seuraamus ei ole este yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsitteilylle. Tämä voisi tarkoittaa, että vaatimukset voidaan käsitellä rinnakkain, mutta niillä on omat prosessinsa.

#### b) Yksityisoikeudellisten vaatimusten käsittelyn yhtenäistäminen

Esityksessä voi olla pohdittavana, kuinka yksityisoikeudelliset vaatimukset käsitellään nykyistä selkeämmin osana rikosprosessia, jolloin esimerkiksi uhrit voisivat saada vahingonkorvauksen suoraan osana rikosoikeudellista menettelyä. Tässä on kuitenkin huomioitava, että yksityisoikeudellisten vaatimusten käsittely ei saa heikentää rikosoikeudellisen prosessin tarkoitusta eikä muuttaa sen luonteen.

Uhri voi esittää vaatimuksensa jo esitutkinnassa tai syyteharkinnan aikana, jolloin rikosprosessin yhteydessä voitaisiin päättää sekä rikosoikeudellisista että yksityisoikeudellisista vaatimuksista.

Yksityisoikeudellisten vaatimusten osalta sovellettavat säännökset: Esityksessä voidaan täsmentää, että yksityisoikeudellisten vaatimusten osalta voidaan hyödyntää nopeutettuja menettelyjä, jolloin uhri voisi saada vahingonkorvauksensa ilman erillistä oikeudenkäyntiä.

## 7.2 Yksityisoikeudellisten vaatimusten osalta prosessin nopeuttaminen

Laajentamalla lain soveltamisalaa niin, että yksityisoikeudelliset vaatimukset voidaan käsitellä tehokkaammin osana rikosprosessia, pyritään varmistamaan, että rikoksen uhrit voivat saada oikeutta mahdollisimman nopeasti ja kätevästi. Esityksessä voidaan tarkentaa, että erityisesti vähäisempien rikosten osalta yksityisoikeudelliset vaatimukset voidaan ratkaista nopeasti ja osana rikosoikeudellista prosessia, ilman että uhri joutuu erikseen hakemaan korvauksia siviilioikeudellisessa prosessissa.

Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi:

Sakon määräämisen yhteydessä vahingonkorvauksen osittainen tai täysi määrääminen: Esityksessä voidaan määritellä, että rikoksen tuomitseminen sakolla ei estä erillisten vahingonkorvauksien esittämistä, mutta ne voidaan käsitellä yhdessä menettelyssä, mikäli rikoksen uhri esittää sen ennen päätöksentekoa.

Nopeutettu menettely yksityisoikeudellisiin vaatimuksiin: Erityisesti lievempien rikosten osalta esityksessä voidaan säädellä, että rikoksen uhri voi esittää vaatimuksen suoraan viranomaiselle, ja rikosprosessissa voidaan jo päättää myös korvauksista. Tämä nopeuttaisi prosessia ja tekisi siitä vähemmän kuormittavaa uhreille.

## 7.3 Viranomaisten rooli yksityisoikeudellisten vaatimusten käsittelyssä

Esityksessä voidaan myös määritellä, että viranomaisilla on keskeinen rooli yksityisoikeudellisten vaatimusten käsittelyssä rikosprosessissa. Tämä saattaa edellyttää, että viranomaiset voivat ottaa kantaa yksityisoikeudellisiin vaatimuksiin jo esitutkintavaiheessa ja varmistaa, että uhri saa riittävästi tietoa vaatimuksensa käsittelyn etenemisestä.

### a) Syyttäjän rooli yksityisoikeudellisessa vaatimuksessa

Syyttäjän roolia voidaan tarkentaa, jolloin syyttäjä voisi toimia myös sen varmistajana, että rikoksen uhri saa oikeudenmukaisen käsittelyn, jos hän esittää yksityisoikeudellisen vaatimuksen.

### b) Viranomaisten valvonta ja päätöksenteko

Esityksessä voidaan määritellä myös, että viranomaiset saavat oikeuden käsitellä yksityisoikeudellisia vaatimuksia tietyissä olosuhteissa. Esimerkiksi, jos uhri ei itse esitä vaatimuksia, viranomaiset voivat auttaa vaatimuksen esittämisessä tai varmistaa, että asianomaiset saavat tarvitsemansa oikeudet vahingonkorvauksiin.

#### 7.4 Oikeusturva ja valitusmahdollisuudet

Lainmuutoksessa on tärkeää ottaa huomioon, että yksityisoikeudellisten vaatimusten osalta asianosaisilla on oltava mahdollisuus valittaa päätöksistä, jotka koskevat näitä vaatimuksia. Esityksessä tulisi määritellä, miten valitukset voivat vaikuttaa rikosoikeudelliseen prosessiin ja kuinka uhrit voivat varmistaa, että heidän oikeutensa toteutuvat, vaikka vaatimukset käsitellään osana rikosprosessia.

##### Yhteenveto

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi otetaan huomioon lain soveltamisalan laajentaminen yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelyssä siten, että rikosprosessissa voidaan käsitellä myös yksityisoikeudellisia vaatimuksia (esim. vahingonkorvauksia) osana prosessia. Esityksessä on määriteltävä, miten rikosoikeudelliset seuraamukset ja yksityisoikeudelliset vaatimukset voivat kulkea rinnakkain, kuinka ne voivat nopeuttaa prosessia ja varmistaa, että uhrit saavat korvauksensa nopeasti ja oikeudenmukaisesti.

Nykyisessä sakkomenettelyssä ei ole mahdollista käsitellä asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta, vaan korvausasia käsitellään aina tuomioistuimessa. Jos asianomistaja suostuu sakkomenettelyyn, hänen on esitettävä mahdolliset korvausvaatimuksensa erillisessä oikeudenkäynnissä.

Tällä hetkellä asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus on keskeinen syy siihen, miksi asianomistaja ei anna suostumusta sakkomenettelyyn. Korvausvaatimuksen esittäminen tuomioistuimessa rikosprosessin yhteydessä on asianomistajalle helpompaa kuin korvausvaatimuksen esittäminen erillisessä oikeudenkäynnissä.

Mahdollisuus ratkaista asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus sakkomenettelyssä voisi siten edistää suostumuksen antamista. Näin sakkomenettelyn käyttöala myös laajenisi, kun selvissä ja yksinkertaisissa asioissa asianomistajan suostumuksen puuttuminen ei olisi esteenä sakkomenettelyn käytölle. Olisikin perusteltua arvioida, voidaanko asianomistajan korvausvaatimus käsitellä sakkomenettelyssä. Korvausten määrä tosin saattaa olla joissakin tapauksissa vaikeasti määriteltävissä.

#### 8 Lain soveltamisalan laajentaminen: päihdetutkimuskustannukset

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi päihdetutkimuskustannusten huomioon ottaminen on tärkeä askel, jos pyritään saamaan enemmän oikeudenmukaisuutta ja tehokkuutta päihderikoksiin liittyvissä menettelyissä. Tämä voi liittyä

erityisesti tilanteisiin, joissa rikoksentekijä on syyllistynyt rikokseen, jonka taustalla on päihteiden käyttö, ja tämä päihteiden käyttö on tarpeen selvittää rikosprosessissa. Esityksessä on otettava huomioon, kuinka päihdetutkimusten kustannuksia käsitellään ja miten niitä voidaan liittää osaksi rangaistus- ja seuraamusprosesseja.

## 8.1 Päihdetutkimuksen rooli rikosprosessissa

Päihdetutkimuksia voidaan tarvita esimerkiksi silloin, kun epäillään, että rikoksentekijä on ollut päihteiden vaikutuksen alaisena rikoksen tekohetkellä. Tällöin päihdetutkimus voi olla osa esitutkintaa, ja sen perusteella voidaan arvioida rikoksen olosuhteita ja rangaistusta.

Kustannusten määrittäminen osaksi rangaistusta: Päihdetutkimusten kustannuksia voidaan määrätä osaksi rikosoikeudellista seuraamusta, eli ne voivat tulla rikoksentekijän maksettavaksi sakon tai muun rangaistuksen yhteydessä.

Päihdetutkimusten kustannusten kattaminen valtion varoista: Jos rikoksentekijä ei pysty maksamaan tutkimuksia, voidaan määritellä, että kustannukset katetaan valtion varoista. Tämä saattaa olla erityisen relevanttia, jos tutkimuksen suorittaminen on olennainen osa rikosoikeudellista prosessia ja siihen liittyy yleinen yhteiskunnallinen etu.

## 8.2 Päihdetutkimusten kustannukset ja alaikäiset

Alaikäisten rikoksentekijöiden kohdalla päihdetutkimuksen kustannusten määräytyminen voi olla erityisen haasteellista. Esityksessä olisi tärkeää määritellä, että alaikäisten osalta tutkimuskustannuksia ei voida määrätä suoraan heidän vastuulleen. Olisiko näissä tapauksissa olisi harkittava, että kustannukset katetaan vanhempien, huoltajien tai valtion varoista?

### Yhteenveto

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi sakon ja rikesakon määrittämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi päihdetutkimuskustannusten huomioon ottaminen on tärkeää rikoksentekijöiden vastuuttamisen ja oikeudenmukaisuuden kannalta. Esityksessä tulisi määritellä, miten päihdetutkimusten kustannukset määräytyvät, miten ne voidaan liittää osaksi rikosoikeudellisia seuraamuksia, sekä kuinka niiden maksu ja valvonta toteutetaan. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää myös alaikäisten ja vähävaraisempien henkilöiden oikeusturvaan ja maksukyvyyn huomioimiseen.

Nykyisin tuomioistuimien voi määrätä tuomitulle korvausvelvollisuuden asian selvittämisestä aiheutuneista päihdetutkimuskustannuksista. Korvausvelvollisuus määrätään rikosasioiden oikeudenkäynnistä annetun lain 9 luvun 1 §:n mukaisesti. Säännöksen 1 momentin mukaan, jos vastaaja tuomitaan rangaistukseen tai muuhun rikosoikeudelliseen seuraamukseen, hän on velvollinen suorittamaan oikeuslääkeopillisista tutkimuksista esitutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana aiheutuneet erityiset kustannukset, jos nämä ovat olleet tarpeen asian selvittämiseksi.

Voimassa olevan lainsäädännön nojalla näitä kustannuksia ei voida määrätä sakotetun maksettavaksi summaarisessa menettelyssä. Vain tuomioistuin voi määrätä päihdetutkimuskustannusten maksamisesta. Tämän vuoksi muun muassa laatunsa puolesta sinällään sakkomenettelyyn soveltuvat yksinkertaiset ja selvät huumausaineiden käyttöön liittyvät rikokset on täytynyt edelleen käsitellä rikosprosessissa. Näin ollen esimerkiksi rattijuopumusasioissa riippuu rikoksen selvittämiseen käytettävästä todistuskeinosta, päätykö asia käsiteltäväksi sakkomenettelyssä vai täysimääräisessä rikosprosessissa.

Nykytilaa, jossa yksinkertaiset ja selvät päihtymykseen liittyvät rikokset, kuten rattijuopumukset, päätyvät tuomioistuin käsittelyyn, jos asian tutkimisesta on aiheutunut päihdetutkimuskustannuksia, ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Olisi perusteltua arvioida mahdollisuutta laajentaa sakkomenettelyn soveltamisalaa myös päihdetutkimuskustannusten korvaamiseen.

## 9 Esitutkintaan ehdotetut muutokset

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi esitutkintaan ehdotetut muutokset ovat keskeisiä, koska esitutkinta on rikosoikeudellisen prosessin alkuvaihe ja sillä on suuri merkitys myöhemmässä menettelyssä.

Esitutkintaan liittyvien muutosten osalta esityksessä tulee ottaa huomioon, miten esitutkintaviranomaisten toimivallan laajentaminen tai muuttaminen vaikuttaa sakon määräämiseen, ja kuinka nämä muutokset varmistavat oikeudenmukaisen ja tehokkaan prosessin. Esitutkintavaiheessa tehdyt päätökset voivat vaikuttaa siihen, millaisiin seuraamuksiin epäilty joutuu.

### 9.1 Esitutinnan rooli rikesakon ja sakon määräämisessä

Esitutkinnassa poliisi ja muut viranomaiset selvittävät, onko rikos tapahtunut ja ketkä ovat osallisina.

Sakon määrääminen esitutkinnassa

Sakon määrääminen esitutkinnassa voi tulla kyseeseen tilanteissa, joissa rikoksentekijä myöntää syyllisyytensä, eikä rikoksen vakavuus vaadi syyteharkintaa. Esitutkinnassa voidaan myös arvioida, onko sakon määrääminen sopiva rangaistus, ja esityksessä voidaan määritellä, että poliisi voi ehdottaa sakon määräämistä, jos rikoksen luonne ja olosuhteet sitä tukevat. Tämä voi koskea esimerkiksi lieviä omaisuus- ja väkivaltarikoksia, joissa rangaistus ei ole väistämättä vankeus.

Sakkomenettelyn soveltamisalan laajentamista käsittelevässä työryhmämietinnössä (OMML 54/2016) on käsitelty laajasti esitutinnan toimittamisen laajuutta, mikäli sakko-

menettelyn soveltamisalaa laajennettaisiin nykyisestä. Kyseisessä mietinnössä päädyttiin ehdottamaan laajennetun soveltamisalan rikoksiin eräänlaista välimuotoa suppean esitutinnan ja sakkomenettelyn suppean esitutinnan välille.

## 9.2 Syyttäjän rooli ja valvonta esitutkinnassa

Vaikka esitutkinnassa voidaan tehdä monenlaisia päätöksiä sakkojen määräämiseksi, syyttäjällä on edelleen keskeinen rooli erityisesti vakavampien rikosten osalta. Esityksessä on tärkeää selvittää, miten syyttäjän valvontatehtävä kehittyy esitutinnan aikana ja kuinka se voi vaikuttaa sakon määräämiseen.

### a) Syyttäjän rooli esitutinnan valvonnassa

Esityksessä voidaan esittää sääntöjä, joiden mukaan syyttäjä voi valvoa esitutinnan aikana tehtäviä päätöksiä, erityisesti silloin, kun kyseessä on rikos, joka saattaa johtaa vakavaan rangaistukseen. Syyttäjä voi myös puuttua esitutkinnassa tehtyihin päätöksiin, jos katsotaan, että rangaistus ei ole lainmukainen tai oikeudenmukainen.

### b) Syyteharkinta ja esitutkinta

Esityksessä voidaan tarkentaa, että syyttäjä voi jo esitutkinnassa ottaa kantaa siihen, onko sakko oikea seuraamus, ja määrätä tai muuttaa sakon suuruutta. Tämä voi auttaa varmistamaan, että rikoksen vakavuus otetaan huomioon ja oikeudenmukainen rangaistus määräytyy alusta alkaen.

## 9.3 Uudenlaisten menetelmien käyttöönotto esitutkinnassa

Esityksessä voi olla myös tarkastelua siitä, kuinka esitutkinnassa voidaan hyödyntää teknologisia ja menettelyllisiä uudistuksia, jotka mahdollistavat sakkojen määräämisen nopeammin ja tarkemmin.

### a) Automaattiset järjestelmät ja tietojenkeruu

Esitutinnan aikana voidaan käyttää uusia automaattisia järjestelmiä, jotka keräävät tietoja rikoksentekijän aikaisemmista rikoksista, sakkojen ja rikesakkojen historiasta. Näin esitutkintaviranomaiset voivat entistä tarkemmin arvioida, millainen seuraamus olisi asianmukainen. Esityksessä voidaan määritellä, kuinka järjestelmät voivat auttaa arvioimaan rangaistusta ja ehdottamaan esimerkiksi sakkoa, jos aiemmat rikokset ovat vähäisiä ja rikoksentekijä on jo saanut rangaistuksia.

### b) Esitutinnan digitalisoituminen

Luonnoksessa voidaan tarkastella myös esitutinnan digitalisoitumista ja sen vaikutuksia sakon määräämiseen. Digitaalisten prosessien käyttöönotto voisi mahdollistaa nopeammat ja läpinäkyvämmät päätökset sakon määräämisessä ja parantaa prosessin tehokkuutta.

#### 9.4 Alaikäisten ja erityisryhmien huomioon ottaminen esitutkinnassa

Esityksessä on tärkeää huomioida myös alaikäiset ja muut erityisryhmät, joiden osalta esitutkintaviranomaisten rooli voi poiketa aikuisista rikoksentekeijöistä. Esimerkiksi alaikäisten rikoksentekeijöiden osalta voidaan määritellä, että heidän kohdallaan ei voida määrätä sakkoa ilman erityisiä toimenpiteitä, kuten perheiden kuulemista tai sosiaaliviranomaisten osallistumista.

Luonnoksessa voidaan säädellä, että alaikäisten osalta sakon määrääminen tulee olla sidottu siihen, että heidän kasvatukselliset tarpeensa otetaan huomioon. Alaikäisten osalta voisi olla myös sääntö, jonka mukaan esitutkintaviranomaiset eivät saa määrätä sakkoa ilman, että asiaan on liitetty kasvatuksellisia ja kuntouttavia elementtejä, kuten sosiaalitoimenpiteitä.

#### 9.5 Päihde- ja mielenterveysongelmat esitutkinnassa

Esityksessä voi olla myös tarkasteltava, kuinka esitutkinnassa huomioidaan rikosentekeijän mahdolliset päihde- tai mielenterveysongelmat, jotka voivat vaikuttaa rangaistuksen määräämiseen. Esitutinnan aikana voidaan tehdä päätöksiä siitä, olisiko rikosentekeijä enemmän avun tarpeessa kuin rangaistuksen, ja näin ollen voitaisiin suositella vaihtoehtoisia seuraamuksia, kuten päihdekuntoutusta.

##### Yhteenveto

Esitutkintaan ehdotetut muutokset voivat merkittävästi vaikuttaa sakon määräämiseen, koska esitutkinta on keskeinen vaihe, jossa päätetään, millaisia seuraamuksia rikosentekeijä voi saada. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi hallituksen esityksessä voidaan tarkentaa esitutkintaviranomaisten roolia, syyttäjän valvontaa ja erityisesti uusien digitaalisten ja teknologisten menetelmien käyttöä prosessissa. Myös erityisryhmien, kuten alaikäisten ja päihteiden väärinkäyttäjien erityiskohtelu esitutkinnassa on huomioitava.

Nykyisin sakkomenettelyssä tehdään esitutkintalaissa tarkoitettu suppea esitutkinta eräin rajauksin. Jos menettelyn soveltamisalaa laajennetaan, tulee arvioida sitä, voidaanko menettelyssä edelleen soveltaa suppeaa esitutkintaa ja erityisesti siihen sakkomenettelylaissa säädettyjä rajoituksia.

### 10 Muutoksenhakusääntelyyn ehdotetut muutokset

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi muutoksenhakusääntelyyn ehdotetut muutokset ovat keskeisiä, koska ne vaikuttavat siihen, kuinka oikeudenmukaisesti ja tehokkaasti rikosentekeijä voi hakea muutosta määrättävään sakkoon tai rikesakkoon. Tällöin on tärkeää varmistaa, että muutoksenhakuprosessi on selkeä, johdonmukainen ja oikeudenmukainen kaikille osapuolille, erityisesti silloin, kun kyseessä

ovat rangaistukset, jotka voivat vaikuttaa rikosentekijän taloudelliseen tilanteeseen ja oikeuksiin.

### 10.1 Muutoksenhakuprosessin selkeyttäminen

Esityksessä on tärkeää selventää, miten muutoksenhakuprosessi järjestetään sakon ja rikesakon määräämisen osalta. Tähän voi liittyä useita keskeisiä muutoksia:

Sakon määräämisen osalta muutoksenhakumahdollisuus

Muutoksenhakuprosessissa voi olla tärkeää huomioida myös se, että sakkojen määrääminen voi edellyttää tarkempaa harkintaa ja arviointia, joka liittyy muun muassa rikoksen vakavuuteen ja rikosentekijän henkilökohtaisiin olosuhteisiin sekä korvausten määräämiseen.

### 10.2 Muutoksenhaku ja sen rajoitukset

Luonnoksessa on myös tarkasteltava, mitkä ovat mahdolliset rajoitukset muutoksenhakuprosessissa.

#### a) Sakkojen muutoksenhakurajoitukset

Esityksessä voidaan määritellä, että sakkoon liittyvään muutoksenhakuun saattaa liittyä tiukempia rajoituksia verrattuna tavalliseen rikosoikeudelliseen prosessiin. Sakkojen osalta muutoksenhaku voi olla rajoitettu siihen, että hakemuksen täytyy perustua virheelisiin olosuhteisiin, kuten virheellisiin tietoihin tai lain soveltamisen virheisiin, eikä muutoksenhakua voida käyttää yleisenä keinona valittaa rangaistuksen kohtuullisuudesta.

#### b) Sakon muutoksenhakumahdollisuuden laajentaminen

Sakon määräämiseen liittyvä muutoksenhaku saattaa olla laajempaa, koska sakon suuruus voi olla nyt huomattavasti suurempi ja se voi olla taloudellisesti merkittävä seuraamus. Tämä voi liittyä tilanteisiin, joissa sakon määrä ei ole kohtuullinen suhteessa rikoksen vakavuuteen, rikosentekijän varallisuuteen tai muihin henkilökohtaisiin olosuhteisiin.

### 10.3 Rikosentekijän oikeusturva ja muutoksenhakumahdollisuudet

Esityksessä tulee tarkastella myös rikosentekijöiden oikeusturvaa muutoksenhakuprosessissa. Oikeusturva on keskeinen osa oikeudenmukaisuutta, ja rikosentekijöille tulee taata mahdollisuus puolustaa itseään ja varmistaa, että rangaistus määräytyy lainmukaisesti.

#### a) Muutoksenhakumenettelyjen yksinkertaistaminen ja oikeusturva

Esityksessä voidaan ehdottaa, että muutoksenhakuprosessia pyritään yksinkertaistamaan sakkojen osalta, jotta rikosentekijöiden on helpompi käyttää tätä oikeuttaan. Yksinkertaistetussa menettelyssä voidaan huomioida esimerkiksi sähköiset valitukset tai

muut teknologiset keinot, jotka tekevät muutoksenhakuprosessista nopeamman ja vähemmän byrokraattisen.

#### b) Muutoksenhakulain kohtuullisuus

Esityksessä voidaan myös tarkentaa, että muutoksenhakusääntelyn tulee olla kohtuullinen ja tasapainoinen, eikä se saa estää rangaistusten kohtuullista ja oikeudenmukaista määräämistä. Esimerkiksi, jos sakko on määrättävä lievästä rikoksesta ja sen määrä on kohtuullinen, ei muutoksenhaku saisi venyttää prosessia tarpeettomasti, mutta toisaalta rikoksentekijällä on oltava mahdollisuus varmistaa, ettei sakkoa määrätä virheellisesti.

### 10.4 Erityistilanteet ja muutoksenhaku

Luonnoksessa voidaan ottaa huomioon myös erityistilanteet, joissa muutoksenhakuprosessi saattaa poiketa tavallisista säännöksistä. Erityistilanteet voivat liittyä esimerkiksi alaikäisiin, vajaakykyisiin henkilöihin.

Alaikäisten ja erityisryhmien osalta esityksessä voidaan tarkentaa, että heidän muutoksenhakumahdollisuutensa voivat poiketa tavallisista aikuisista rikoksentekijöistä, erityisesti silloin, kun kyseessä on sakko. Esimerkiksi, jos sakko on määrätty nuorelle rikoksentekijälle, muutoksenhaku voisi sisältää myös mahdollisuuden harkita muita toimenpiteitä rangaistuksen sijaan.

#### Yhteenveto

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi muutoksenhakusääntelyyn ehdotetut muutokset tähtäävät oikeudenmukaisen ja selkeän muutoksenhakuprosessin luomiseen. Esityksessä voidaan tarkentaa, että sakkojen muutoksenhakumahdollisuus voi olla rajoitettu ja selkeytetty. Samalla on tärkeää varmistaa, että rikoksentekijöillä on oikeusturva ja mahdollisuus puolustaa itseään ilman, että prosessi venyy kohtuuttomasti.

Asianosaisten kannalta tavoitteena on parantaa oikeusturvan saatavuutta yksittäisessä asiassa. Myös asianosaisille sakkomenettely on tuomioistuinprosessia nopeampi ja edullisempi tapa saada rikosasiassa ratkaisu. Ehdotetut muutokset eivät myöskään olennaisesti heikentäisi asianosaisten oikeusturvaa, koska sakkomenettelyssä voitaisiin edelleen käsitellä vain selviä ja yksinkertaisia asioita, joista yleisen rangaistuskäytännön mukaan voidaan määrätä sakkorangaistus. Asianosaisilla olisi myös edelleen suostumuksellaan mahdollisuus estää sakkomenettelyn käyttö. Asianomistajan muutoksenhaku-oikeutta parannettaisiin. Näillä menettelyillä turvataan kaikkien oikeusturva.

Samppa Holopainen, poliisipäällikkö

Petri Pahkin, ylikomisario

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 10.11.2025 klo 16:18. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Oikeusministeriö ja Poliisihallitus; pt. Konsta Arvelin

Tiedoksi

Kirjoita tähän tai valitse Muut toiminnot - Jakelu, Tiedoksi, Läsnä

**Itä-Suomen poliisilaitos**

Suokatu 44, PL 217, 70101 Kuopio

kirjaamo.ita-suomi@poliisi.fi

Puhelin 0295 450 311, Faksi 017 264 9566, poliisi.fi